

תוכן העניינים

5	על "הו!" 19
9	שירה – מקור
11	נדב ליניאל כלוב הצלעות סביב ציפור השיר תוך הלל
15	נועה שורק להיאסף מכל המערות [וימה קורה כשצפור אוקהת את כלוב]
17	יערה שחורי הבת תמיד במושב האחורי
19	האם מלמדת את בתה [לא השלמת את השעור] יום עמרי שרת לשאת את אפס המשקל טל"ח החיים כנמשל תשלילי עיניים
21	יואל טייב ובעיני פרח גלות Rebellio carnis אוסנה מנהגו של עולם קזבלנקה
24	ריטה קוגן השפה הנכבשת בפינו שנות הביניים שלי לסיון בסקין
26	סיון בסקין מניפת זיכרון, היפתחי! שבב זיכרון קיץ חדש נסיעה לניחום אבליים
31	אנה הרמן צד חייה האחר הישרדות ארוחת עשר פינגווין מדברי קיץ 2018
33	אורי פרסטר איך לא לרצות אותך, כשאת כל הרצון? עזבת ושוב את כאן היכן נמצאת ז'קלין הבובה? אזעקה
36	אורית נוימאיר פוטשניק יצאתי משם סטרייטית אביב סטרייטית הצות היום
39	ניר אילון רק עוד קצת דמיון ויהיה לי ילד [מלבם קרוז אבותינו הריון דמיון [רק עוד קצת דמיון, ענו ושבר] אהבת החרוז לקחתי את בני הקטן ונשבעתי שלא לחזור
41	נוית בראל אתה אהוב כמו ספינה חוזרת אלגיה מקץ שני עשורים עד שנגמר
43	משה סקאל ומים שותקים למים [פל הלילה] [הגוף שלי] [שלו מציון פתכה לי]
45	דונית ברומ הקשב לשיר הזמן הנערף על סף שרב שני סיפורי בריאה
48	עמוס נוי בחיים האלה הצחיחים יושב שבעה נדיה
49	עופרה עופר אורן שלוש סונטות על שן שבורה חלק מגופי אותה ילדה רק שן!
52	אורין רוזנר ילדי הנשפך, הזהוב [הנה ילד שלם] השיר
53	גל נתן הנה מונח הרצון של גל

מצפה נפתלי שש הצעד השלישי לבן	
עמנואל יצחק לוי לשם ייחוד	55
דוד (ניאו) בוחבוט מי שנמק בגוף דוד [מי בן אלוה וכלבים בשריטף טובל בתלבי]	57
הראל וחניש קלל, הראל [שפתי פלטה. מלת-גוף] [קלל הראל בשירה על קבר סבי] [מת וכנס]	58
ידידה טרבלסי כשצממתי את כל השפות לאחת אתה אחד לילה בעיר מאפילה	60
רועי שניידר לומד עברית בתור שפה זרה [מרים ושמחה הפירו בזכות שמעון פרמץ] חלום מתוק [אני לומד עברית בתור שפה] [תרתי עלי קומי — עבר קבל הנה]	62
עומר ולדמן הטרגדיה של ניהותי שפת השדה היתה עברית "משפיל לאיתן האזרחי", ואף זה מפרקי תהלה	65
דבורה שטיינהרט בצעי מים? עובדה שיש! [שנים שאנו סוככים] [השטח]	68
נמרוד ברקו לקראת היררכיה של ספרות נעלה מזאת [לקראת היררכיה של ספרות נעלה מזאת]	70
אהוד אלכסנדר אבנר עקור אותי מהמוני פסלים גמול	71
אמיר מנשהוף שפת ספן לספן	72
יחזקאל רחמים אין זה הולם שמשורר כף זכות משורר ללא גוף	73
זאב סמילנסקי שירת החפצים מרצפת מחשב	74
יעל סטמן על כל פשעים תכסה	75
רון קורדונסקי לב שבור	76
נדיה אייזנר התאבדות	77
ניקולא יוזגוף-אורבך ואנו היינו כאלומות קרעי ילדות סלעית חוף	78
משה בלאו לא מכינים לאהבות של רב [ואם עינים — רק נשלו, ידים רק חמות שפכה]	79
שמואל מוניץ אף נבחת ואמרתי שאין לך על מה נוכה נפקד סופת רעמים	80
משה ולדמן אתר ביזה ואלף לשונות זהב [אני חוצב שיר מבריי]	81
יובל פלוטקין אישור הגעה	82

83 משוררים על שירה

ויקטור הוגו ההקדמה לקרמוול מצרפתית: יואל טייב	85
אנדריי ביילי המאגיה של המילים מרוסית: חמוטל בר יוסף	91
ויאצ'סלב איונוב על מלאכה עליזה ושעשוע חכם מרוסית: ולרי מיכאילובסקי	101
גרטרוד שטיין פבלו פיקאסו ואנרי מאטיס מאנגלית: שלי חן	109
ויליאם קרלוס ויליאמס השיר כשדה פעולה מאנגלית: יואב איתמר	114
גיום אפולינר הרוח החדשה והמשוררים מצרפתית: רמה איילון	124

133 פדריקו גרסיה לורקה | תיאוריה ופרקטיקה של ה"דואָנָה" | מספרדית: **מנדי זאיאנץ (יהל אור)**

147 **על אמנות הבלתי־אפשרי |**
הרהורים על תרגום שירה

---

149 דורי מנור | "אני מתנגד בחריפות לתרגומים שיש בהם תחושה שהתנ"ך נכתב שלשום" | מאנגלית: **יואל טייב**

158 אדריאנה ג'ייקובס | הקוקטייל המשונה וגידול הפרא | מאנגלית: **יואל טייב**

165 רחל שליטא | נושא המכתבים המת נוקש קלות על דלת אדומה | תרגומים מידיש לשירי מכתב

177 סיון בסקין | כרוניקה של תרגום ידוע מראש

183 משתפי הו! 19

השער הפותח את "הו!" 19 מוקדש למבחר נרחב של שירי מקור, פרי עטם של משוררות ומשוררים שחלקם מפרסמים את יצירותיהם ב"הו!" באופן קבוע, ואחרים משתתפים בכרך זה לראשונה. תמצאו כאן מגוון רחב ביותר של סגנונות, של נושאים ושל צורות שיריות — ייצוג נאמן לזירה התוססת ורבת הפנים של השירה העברית העכשווית.

את השער השני של "הו!" הקדשנו הפעם למסות קלאסיות של משוררות ומשוררים המהרהרים על אמנותם. כידוע, מאז ומעולם אהבו משוררים לכתוב על שירה. לעתים הם עשו זאת בצורה של שירים ארס-פואטיים, ולעתים במתכונת של מסות הגותיות, רשימות אישיות או טקסטים עיוניים. כמה מהכתבים האלה הם מהיצירות היפות ומרחיקות הראות ביותר בתולדות החשיבה האסתטית, טקסטים שעיצבו תנועות וזרמים פואטיים וניסחו את ה"אני מאמין" של דורות שלמים של יוצרים ושל קוראים. בשער זה ריכזנו, תחת הכותרת "משוררים על שירה", כמה מהמתקנות במסות הקלאסיות הללו, לפי הסדר הכרונולוגי של הזרמים הפואטיים שהן מייצגות:

את השער פותח ויקטור הוגו (1802-1885), הידוע אצלנו בעיקר כסופר, אך במולדתו, צרפת, הוא נחשב בראש וראשונה לאחד מחשובי המשוררים של המאה התשע-עשרה. ההקדמה שכתב הוגו הצעיר למחזה "קרמוול", שקטעים נבחרים ממנה מובאים פה בתרגום ראשון לעברית, נחשבת לניסוח החד ביותר של תנועת הרומנטיקה בשירה הצרפתית ולאחד מרגעי השיא במאבק של משוררי הרומנטיקה נגד הקלאסיציזם הקר והרדום שאפיין את הדורות הספרותיים שקדמו להם.

מיד לאחר מכן — שניים מהטקסטים המכוננים של הסימבוליזם הרוסי של סוף המאה התשע-עשרה: "המאגיה של המילים" של המשורר אנדריי ביילי (1880-1934), ו"על מלאכה עליזה ושעשוע חכם" של המשורר והתיאורטיקן ויאצ'סלב איונוב (1866-1949). בהקשר העברי, שני הטקסטים הללו מעניינים במיוחד, מאחר שהסימבוליזם הרוסי השפיע השפעה מכרעת על השירה העברית המודרנית, ובעיקר על יצירת בני דור התחייה והדור המודרניסטי שאחריו (מחיים נחמן ביאליק בשירים כמו "הבריכה" ו"גבעולי אשתקד" ובמסה כמו "גילוי וכיסוי בלשון", ועד ליצירותיהם המוקדמות של אברהם שלונסקי, לאה גולדברג ונתן אלתרמן).

המעבר אל המודרניזם השירי של המאה העשרים מיוצג כאן אף הוא בכמה טקסטים פרוגרמטיים שיש להם תפקיד משמעותי בקלאסיקה המודרניסטית. מפרי עטה של המשוררת האמריקאית תושבת פריז גרטרוד שטיין (1874-1946) כללנו שני טקסטים קצרים על שניים מידידיה הקרובים של אספנית-אמנות חשובה זו: הציירים פבלו פיקאסו ואנרי מאטיס. בטקסטים אלה, שנכתבו ב-1912, מנסה שטיין ליישם את את המהלך הפוסט-אימפרסיוניסטי גם בכתיבה, ופורעת את משפטיה באופן שגרם לכמה ממבקריה לכתוב כי כתיבתה "בלתי ניתנת לקריאה", ואין לה כל ערך אינטלקטואלי, וכן שהיא לא נועדה "למוח נורמלי". קריאה עכשווית אינה מפריכה בהכרח את דברי הביקורת הללו, שכן שני הטקסטים הללו עדיין נקראים כאקספרימנט מוקשה ואפילו עקר — ועם זאת מרתק לקרוא אותם כיום, יותר ממאה שנה אחרי כתיבתם, מפרספקטיבה מפוכחת של קוראים בני המאה העשרים ואחת, ולו משום שמשוהו בקריאה העכשווית בהם מזכיר, אולי, האזנה למוזיקה אלקטרונית החוזרת שוב ושוב על מחרוזות של צלילים מסומפלים.

רוח דומה במידת-מה, אך פורייה ואופטימית הרבה יותר, מנשבת במסתו של גיום אפולינר "הרוח החדשה והמשוררים". אפולינר (1880-1918), מהנפלאים במשוררי צרפת במאה העשרים, היה חברם הקרוב של ראשוני הציירים הקוביסטיים (הוא אף טבע את המושג "קוביזם"), וכחלק מהמהלך המודרניסטי שלו הוא כותב במסה זו: "כל עוד מטוסים לא מילאו את השמים, האגדה על איקרוס לא היתה אלא אמת משוערת. היום היא כבר לא אגדה. והממציאים שלנו הרגילו אותנו למופתים כבירים מזה המעניק לגברים את היכולת הנשית ללדת ילדים. אנדיל ואומר שהאגדות הללו התגשמו ברובן, ותפקידו של המשורר הוא לדמיין אגדות חדשות שהממציאים יוכלו בתורם לממש".

מסתו של המשורר האמריקאי ויליאם קרלוס ויליאמס (1883-1963), "השיר כשדה פעולה" (1948), היא תגובת נגד מאוחרת למסתו רבת-השפעה של ת"ס אליוט מ-1917, "הרהורים על החרוז החופשי". ויליאמס

טוען כי המהפכה המודרניסטית בשירה הביאה אמנם לתמורה רדיקלית, אך לא הביאה בחשבון די הצורך את השינוי הנחוץ במקצב השירי, ולא ידעה להביא לידי ביטוי פואטי הולם את גילוייהם של פרויד ושל איינשטיין. את מבחר המסות בשער זה חותם תרגום מחודש למסתו היפהפייה של המשורר האנדלוסי פדריקו גרסייה לורקה (1898-1936) על הדואַנְדָה. מהו הדואַנְדָה? זהו "חוש ולא יצירה", כותב לורקה, "בעירה פנימית ולא מחשבה. שמעתי כנר קשיש שאמר: 'הדואַנְדָה לא נמצא בגרון. הדואַנְדָה מטפס ועולה מבפנים, מכפות הרגליים'. כלומר: אין זה עניין של חינוך והשכלה, כי אם ביטוי של תנועה חיה. כלומר: דבר־מה שטבוע בדם. כלומר, תוצר של תרבות עתיקה ומושרשת שמייחדת לעצמה סגנון בשעת פעולה". לסיכום, מוסיף המשורר, זהו ה"כוח המסתורי שכולם מרגישים ואין פילוסוף שיסביר אותו".

השער השלישי והאחרון בגיליון זה מוקדש לכתיבה על תרגום שירה. בפתחו של שער זה — שיחה עם רוברט (אורי) אלטר, פרופסור לספרות השוואתית ולספרות עברית באוניברסיטת ברקלי בקליפורניה, ומחשובי האינטלקטואלים האמריקאים בימינו. תרגומו המונומנטלי של אלטר לתנ"ך העברי השלם ראה אור לאחרונה, וזכה לתגובות נלהבות ולהתייחסויות רבות בביקורת ובעיתונות האמריקאית. בשיחה אתו, שכותרתה "אני מתנגד בחריפות לתרגומים שיש בהם תחושה שהתנ"ך נכתב שלשום", סיפר אלטר ל"הו!" על כמה שאלות עקרוניות בנוגע לתרגום מעברית בכלל ולתרגום התנ"ך בפרט. בשולי השיחה — שלושה קטעים קצרים מהתרגום החדש.

אדריאנה ג'ייקובס, מרצה לספרות עברית באוניברסיטת אוקספורד באנגליה ומתרגמת שירה עברית לאנגלית, תרמה לגיליון זה מאמר שכותרתו "הקוקטייל המשונה וגידול הפרא", הרהורים על תרגום שירה לעברית וממנה.

את הגיליון חותמות שתי מסות אישיות: רחל שליטא כותבת על תרגומיה לשירי מכתב מיידש, ומצרפת לרשימתה תרגומים ליצירות מאת כמה מהמשוררים והמשוררות כותבי יידיש האהובים עליה. ואילו המשוררת סיון בסקין, במסה הקרויה "כרוניקה של תרגום ידוע מראש", כותבת: "כל תרגום חדש, מכל שפה, מגלה לי זיכרון חדש, אמיתי או מושלל. זיכרון של חיים שהיו יכולים להיות שלי. זיכרון חי ומדמם של סיון אלטרנטיבית, של שירים אחרים, של סיפורים אחרים, של שפות אחרות. זיכרון שאינו יכול לעלות מתוך הכתיבה המקורית שלי, שמבוססת כולה על אותה סיון שאני מכירה כל כך מקרוב. זיכרון שיכול לעלות רק כשאני מדברת מפי משורר או משוררת שהם לא אני. חטא היהירה הכרוך באמונה שיש אפשרות אחת בלבד, סיפור אחד בלבד, זהות אחת בלבד — זה כבר לא יקרה לי. במקצוע הזה לומדים להרכין ראש לפני הגורל המתפצל לשפות שונות".

*

תודה מקרב לב לאנשי עמותת "הו!", שבזכות מסירתם ומאמצייהם "הו!" יכול להתקיים ואף להרחיב את פעילותו, ובראש וראשונה ליו"רית סיון בסקין, ולמנכ"ל העמותה, אבי דאול, המשקיעים את מיטב מרצם בפעילויות כתב העת. תודה רבה לחברי העמותה מתן מרידור, אמיר בקר, דורית שילה, משה סקאל, גיל פייר, יערה שחורי, לילך נתנאל, רועי חן, עומר אבן־פז ואורית נוימאיר־פוטשניק, וכן לתותי רוני פורת ולרו"ח שלמה ניב, המסייעים לנו רבות בפעילות העמותה. תודה לרכזת העמותה, ליאור שריר, על עבודתה המסורה. תודה רבה למעצבת מיכל קול מ"איקוניקה", וכן לאלי אורן ולאנשי בית הדפוס שלו. תודה ליואל טייב על סיועו בהגהת הגיליון. תודתנו נתונה לנגה אלבלך ולגדעון טיקוצקי, העומדים בראש הוצאת "הקיבוץ המאוחד", ולכל אנשי ההוצאה, ובראש וראשונה לפרופ' עוזי שביט, לטל מולכו, לקרנה גולד, לסיגל זלאיט ולאורי מוזס רון. תודה לרוזלין דרעי, נספחת הספרות של צרפת, ולפרופ' אברהם נוברשטרן, מנהל בית שלום עליכם, על התגייסותם לסייע לכתב העת בנדיבות וברוחב לב.

את "הו!" אפשר להשיג בחנויות הספרים או בכמירה ישירה באתר של הוצאת "הקיבוץ המאוחד". כתבי יד אפשר לשלוח במייל לכתובת ho.poetry@gmail.com. אתם/ן מוזמנים/ות גם לעקוב אחרי עמוד הפייסבוק שלנו, שכתובתו: www.facebook.com/ho.literary.mag.